

АЛЕКСАНДР ГРИЩЕНКО
г. Николаев

ЛАНДШАФТНЫЕ ЭКСПЕРИМЕНТЫ ТАРАСА ПРОХАСЬКА: ОТ МИНИАТЮРЫ К ГЕОКОМПЛЕКСАМ

В статье рассмотрена специфика художественного пространства в текстах Тараса Прохаська. Особое внимание обращено на мир микроструктур, урбазкологическое пространство, геокомплексы. Установлено, что автор обращается к экспериментам пространства для реконструкции мифологических образов, создания альтернативных миров, реинтерпретации проблем, важных для современности.

Ключевые слова: авторский миф, деталь, экологическое мышление, цвет, ландшафт, микроструктура, пространство.

Стаття надійшла до редколегії 25.10.2016

УДК 821.161.2

АНДРІЙ ГУРДУЗ
м. Николаїв
gur dai@mail.ru

СТРУКТУРНА ДОМІНАНТА МІФОПОЕТИКИ РОМАНУ АЛЛИ РОГАШКО «ОСІННЄ РОНДО МІСЯЧНОЇ НОЧІ»

Уперше проаналізовано міфопоетику роману Алли Рогашко «Осіньне Рондо місячної ночі». З'ясовано аспекти традиції й новаторства міфопоетичних рішень письменниці в контексті парадигми жіночого містичного любовного роману України початку ХХІ ст. Показано структурний принцип як домінуючий у формуванні містичності роману і зумовлений «заявленою» жанровою специфікою (рондо). Доведено ключову роль у тексті ряду міфологем.

Ключові слова: міфопоетика, структурна домінанта, рондо, повторення, параболізм.

Аналіз сучасного літературознавчого і взагалі культурологічного дискурсу дозволяє говорити про впевнене домінування в ньому міфопоетичного похилу. Підвищений інтерес епохи до міфу й міфотворчості в усіх галузях людської діяльності при цьому віддзеркалюється вповні, хоча часом стимулює в окремих дослідників дещо штучний пошук міфопоетичного в довільно обраному фактичному матеріалі. Помітні такі випадки і в українському літературознавстві, де проблема (національної) міфотворчості стоїть вельми гостро.

Ключовою причиною середнього рівня значної частини прикладних вітчизняних розвідок із міфопоетики, виданих у кінці ХХ – початку ХХІ ст., залишається мінімальна розробленість теоретичного аспекту цієї сфери. При цьому якщо аналіз різноаспектних варіацій художнього переосмислення корпусу класичної міфології триває зі змінним успіхом,

забезпечуючи швидше акумулятивну функцію для майбутніх компаративних студій, то дотичні до проблеми авторської міфології розвідки нині продуктивно майже не розробляються (потужним поштовхом до вивчення проблеми стала свого часу полеміка про міфотворчість Т. Шевченка). Іншими словами, осягнення мистецького тяжіння до «джойсівської» моделі міфотворчості аналізується інтенсивніше і технічно простіше, ніж вивчення схильності письменника до моделі «кафкіанської» (ці дві моделі називає Д. Наливайко [13, 178; 13, 181]).

Фактори відсутності спроб узгодити колізію щодо теоретичного інструментарію, пов'язаного з інсталяцією міфоелементів у художній текст; неуточнення більшістю сучасних вітчизняних учених тих теоретичних координат, згідно з якими будуються їх роботи щодо відповідної практичної проекції або ж

прийняття ними за основу без належного обґрунтування тих чи інших концепцій; парадокси у власному осмисленні теоретичного матеріалу (О. Кобзар [11, 137]); відчутна адаптація аналізованого матеріалу під обрану методологію (наприклад, О. Гольник [1, 12–13; 1, 15–16]); «забування» вказувати чуже авторство теоретичних розробок, використовуваних у власних публікаціях (прикметні «запозичення» в розвідці М. Зуєнко [10, 22] із праць А. Гурдуза [напр., див.: 7, 29–30]) з часом визнаються авторкою [9, 4–5]); формування на базі некоректних (і / чи нефахових) положень праць деяких попередників власних досліджень (зокрема, Л. Хавкіною [15, 20–21; 15, 32; 15, 57] – проблема має міждисциплінарний характер) вносять специфічний акцент у результати таких студій, що останні – як прогнозовано дискусійні – можуть потребувати додаткової верифікації. Адекватність і органічність світовим критеріям теоретичних координат міфопоетики, з іншого боку, формує відповідне поле вивчення, значно ширше, ніж воно уявляється окремим дослідникам (наприклад, І. Костюк [12]). Крім того, кластери відповідного художнього масиву інтенсивно поповнюються, спостерігаються тенденції його внутрішнього самоосмислення, що також ускладнює процес вивчення й орієнтує дослідників на більшу послідовність праць, злагожденість зусиль, мінімалізацію суб'єктивізму в роботі й ліквідацію тематичних лакун у ній.

З огляду на вищесказане об'єктивний інтерес викликає творчість митців початку ХХІ ст., орієнтованих на жанрово синтетичну прозу, якій властива особлива комбінаторна природа міфопоетичної парадигми. Яскравим прикладом такої прози може служити роман Алли Рогашко «Осіннє Рондо місячної ночі» 2010–2011 р., який, написаний в експериментальному ключі співвідносно з вимогами винесеної в назву музичної форми (рондо), привертає увагу саме структурно-формальним принципом формування в його тексті міфопоетичної парадигми. Метою пропонованої розвідки є вперше здійснюване визначення специфіки міфопоетики названого роману. Ключовими завданнями при цьому стають а) виявлення ролі структуротворчих атрибутів рондо в

формуванні міфопоетичної атмосфери роману; б) з'ясування особливостей звучання в тексті твору А. Рогашко провідних оказіональних міфологем і в) спроба трактування місця «Осіннього Рондо...» в міфопоетичній типології українського любовного містичного роману початку ХХІ ст.

Текст «Осіннього Рондо місячної ночі» ще не став об'єктом повноцінного літературознавчого аналізу (самотньою виглядає навіть традиційна для Галини Пагутяк емоційна рекомендація [14, 5–6], тимчасом як заслуговує на детальне літературознавче висвітлення в силу оригінального авторського підходу до обраної теми. Параболізм сприйняття роману і його різнорівневих складників реалізується шляхом особливого порядку розміщення, повторюваності й видозміни в тексті окремих словосполучень і речень, які набувають потрібний автору символізм і підтекст саме в заданій комбінації. «Опорні» лексеми при цьому стають оказіональними міфологемами тексту, упродовж сюжету функціонуючи як містичні вказівники. Такі первісні ключові міфологеми в романі відповідають чотирьом лексемам-складникам його назви: саме вони виступають маркерами романтичного антуражу подій роману. Осінь – як пора підведення підсумків через повернення в споминах у минуле життя – своє і чуже; рондо – як асоційована з музичним твором специфічно організована форма реалізації змісту через системні й дещо варійовані повторення головної теми та її ситуативних атрибутів; місячна пора – як найінтимніший і найбільш романтичний, пов'язаний з любовними і / чи містичними переживаннями час [14, 94], а також ніч – як символ таємниці, яку героям потрібно досягнути. Подібний, хоч і менш підкреслюваний автором ситуативний параболізм набувається в реалістично, на перший погляд, піднесений картині світу в романі Ольги Слоньовської «Дівчинка на кулі» 2012 р., де названий ефект забезпечується, зокрема, діалогом з однойменним витвором Пабло Пікассо

У творі А. Рогашко історія кохання однієї трагічно загиблої пари (Софії і Степана) химерно віддзеркалюється в житті іншої (Любки і Любомира) як у своїй реінкарнованій версії [14, 186], чим утверджується незнищенна

сила кохання. У своєрідному зачині роману під назвою «Із розмови двох янголів» заявлено оригінальні координати художнього моделювання: трійця Він і Вона та Музика формують вічно повторюване Осіннє Рондо місячної ночі, якому протистоїть «якась незвідана химерна сила» [14, 9]. Остання закономірно до традицій масової літератури абстрактної природи [2, 297], хоча й з'являється героям роману в вигляді таємничої пані в чорному. Саме в цій частині книги артикульована її провідна тема і вказаний ряд другорядних (атрибутивних для головної теми) мотивів. Поєднання доль двох пов'язаних у часі закоханих пар – зі світів старого і нового Львова – в А. Рогашко художньо обіграно, зокрема, у вигляді химерних пригадувань, дежавю, передчуттів героїв [14, 84; 14, 191]. При цьому часові й просторові атрибути обох історій перегукуються, забезпечуючи впізнаваність і відповідне системне нагадування в тексті, а також містять власну внутрішню логічну схему. Наприклад, зустріч Любки з її милим відбувається весною, а тимчасовий розрив – восени, такий самий символізм витриманий в часі зустрічі й розлуки закоханих часів старого Львова.

Указані численні акцентовані образи й мікрообрази, пов'язані з ними сцени – явлення таємничої жінки в чорному, яка загубилася в часі [14, 78; 14, 104–105; 14, 137], романтична окриленість героїні (Софії [14, 18; 14, 44] і Любки [14, 74]) «бліді квіти» на деревах [14, 65; 14, 136] і тривожна поведінка ворон [14, 48; 14, 83–84], схожа на осінь весна [14, 10; 14, 64–65; 14, 104] тощо – в своїй повторюваності утворюють мережу символічних перегуків, що сприймаються як система містичних знаків, яка орієнтує на тривожний розвиток дії, навіює думку про циклічність і відносність часу, його тяглість і сталість, сприяє ефекту ретардації, універсалізації й масштабуванню зображуваних подій і, нарешті, дозволяє кваліфікувати роман як різновид міського фентезі з ретро-похилом (у координатах популярного в українській літературі межі ХХ–ХХІ ст. «львівського» тексту).

Багатозначність метафор також сприяє стереоскопічності сприйняття твору. Важливий, приміром, у романі асоціативний комплекс води. Як плин часу і пам'яті підне-

сене назване перевтілення історії першої пари закоханих у життя другої; трагедія загибелі Софії і Степана сюжетно пов'язана з історичним «одяганням» річки Полтви в камінь – паралельно таким «похованням» у небутті (символічна бездонність води) показане в тексті А. Рогашко недопущення кохання Софії і Степана. Саме з рідиною асоційовані для Степана любовні переживання: «Зустрічі ті були, мов краплі життєдайного еліксиру, яким він напувався...» [14, 48]; Любка наповнюється енергетикою коханого «...мов нектаром, по самі вінця...» [14, 130]; у години ж возз'єднання Любки і Любомира «...ніжність, пристрасть і жага вихлюпнулись зовні солодкою знемогою» [14, 198] і под.

Як вода переливається в «Осінньому Рондо...» музика, роль якої – особливо мелодій Ф. Шопена [14, 176], Л. ван Бетховена – підкреслена в житті персонажів. Постать Ф. Шопена, очевидно, вибрана не випадково: йому належить ряд рондо. Якщо в першій історії роману Софія грає на фортепіано, то в другій – Любомир; «чарівна музика» «...була невід'ємною частиною життя Любомира. [...] Серце уважно слухало її і розуміло. Музика сформувала його світогляд, сприйняття життя. Він міг підвестися над повсякденністю... й доторкнутися душею цього неймовірно прекрасного світу під назвою Музика» [14, 111–112]. У час довгоочікуваного поєднання пари сучасного Львова Любомир грає Любці «Місячну сонату» Л. ван Бетховена [14, 173], що в контексті подій і атмосфери роману отримує символічний сенс. Більш того, в книзі, побудованій за канонами музичної форми рондо, звучить і «симфонія старого міста» Львова [14, 87].

Серед повторюваних в аналізованому романі текстових фрагментів особливо вагомі ті, що стосуються провідної тематичної лінії. Так, важливе в контексті сюжету питання «Котра година?» героям роману задає таємнича жінка в чорному (кількість повторень фрази долає символічне число три), вік якої від часу першої історії до періоду другої відповідно змінюється: якщо Софії являється «висока красива пані років десь за тридцять» [14, 21] або «старезна бабця в поношеному вицвілому одязі» [14, 65], то перед Любкою вже тільки «висока старезна бабця

років десь так за дев'яносто» [14, 78], [аналогічно див.: 14, 137]. «...Якесь суцільне втілення зла...» – досить точно характеризує цю постать Любомир [14, 189]. Пов'язані з жінкою в чорному повторювані фрагменти тексту значні за обсягом і змістовно варіативні, що відповідає принципу рондо, вони становлять своєрідний рефрен роману, певно відображаючи й динаміку сюжету.

Доречно пригадати подібну практику в романі Вікторії Гранецької «Мантра-омана» 2011 р., де повторювані точно чи майже дослівно фрагменти (окремі речення та їх групи) численні й системні, розташовані по всьому тексту і функціонально співвідносні з рефренами в творах пісенного жанру. Завдяки цьому процес читання «Мантри-омани» певно нагадує проказування розчиненого в її тексті набору мантр (мантра відтворюється повторенням із можливими модуляціями), які врешті зливаються в одну умовну «мантру» роману. До слова, з огляду на зв'язок «Мантри-омани» з «Євпраксією» Павла Загребельного систему повторюваних фрагментів у тексті В. Гранецької можна розглядати і як розгорнуту й ускладнену лейтмотивну лінію цього роману-попередника [3, 143].

Виявлені закономірності творів А. Рогашко і В. Гранецької типологічно подібні (романи писалися фактично одночасно), формальні причини їх появи в художніх текстах однакові – викликані специфікою обраних «жанрових» форм (відповідно рондо і мантри). При цьому комбінаторна міфопоетика твору В. Гранецької доповнена вказаними повторами, тимчасом як для міфопоетики роману А. Рогашко коментовані повтори структуротвірні. Менш очевидна, але певно наявна подібність аналізованого роману А. Рогашко і до «Зла» Людмили Баграт 2002 р., де окремі текстові повтори також становлять кільцевість композиції і специфічна система містичних знаків робить очікуваною трагічну розв'язку (існування ірраціонально орієнтованої символіки в містичній прозі, як і специфічний хронотоп чи швидше ігровий характер містико-фентезійного елементу в ній взагалі можна вважати типовим явищем).

Спостерігаємо в тексті «Осіннього Рондо...» й інші можливі відгуки творів-попередників.

Скажімо, нагадує про себе названий роман Л. Баграт «Зло», в якому героїня Марго так само, як і Любка, знаходить і зустрічається з коханим уві сні й проходить при цьому подібні випробування. Найбільш яскраво сказане ілюструє повторюване в романі А. Рогашко прохання коханого Любки не випускати його руку з її [14, 76; 14, 149; 14, 170; 14, 198]. Не уникає А. Рогашко і такого популярного в українському містичному любовному романі початку XXI ст. моменту, як створення (переважно) героїнею мистецького витвору чи написання книги про пережите. В «Осінньому Рондо...» «Степан мріяв написати книгу», а Любомир напише [14, 198]. Аналогічно героїня «Гонимарника» Дари Корній, Аліна, – художниця, а Магда-Мавка в «Щоденнику Мавки» тієї ж авторки – письменниця (художником є обранець Мавки – Олексій); захоплюється фентезі-малярством Руслана в «Зозулятах зими» Дари Корній і Тали Владмирової, пишуть книгу Сніжана із «Дзеркала єдинорога» Людмили Таран і Євпраксія з «Мантри-омани» В. Гранецької, творить власну історію-казку «фея казок» Марго із «Зла» Л. Баграт і под.

Узагальнюючи сказане, можна стверджувати, однак, що дебютний і художньо успішний роман А. Рогашко «Осіннє Рондо місячної ночі» досить оригінальний, сприймається значною мірою і як літературний експеримент, а його міфопоетичний потенціал розкрито відносно автономно стосовно класичного міфологічного чи авторського міфопоетичного корпусу, і в цьому підхід А. Рогашко ближче до манери Олени Печорної (особливо в «Колах на воді» 2013 р. [4]). Також на користь аналізованого твору свідчить увага авторки до техніки написання, власне до слова, побудови тексту, що, на жаль, далеко не завжди характерно для сучасної української прози. Міфопоетична система «Осіннього Рондо...» в своїй основі відповідає мозаїчному типу [7, 27–28] і принципово відрізняється від аналогічних систем переважної більшості любовних містично-фентезійних романів України кінця XX – початку XXI ст., в основі яких лежить комбінаторна (лінійно-мозаїчна) модель [3, 139–140] і ставка переважно зроблена на нехитрий, «формульний» і популярний,

частіше багато в чому запозичений із західноєвропейських і північноамериканських зразків сюжет [5, 65]. Серед типових творів названої групи можна назвати «Мантру-оману» В. Гранецької, численні романи Дари Корній та ін. [6, 62].

І хоча комбінаторна міфопоетична система твору формально складніша, більш технічна, вона є варіантом «джойсівської» моделі міфотворчості, що остання як абсолютно органічна стандартам масового – «формульного» – мистецтва нині стала чи не цілком домінантною в Україні. Переобтяження літературно-мистецького процесу такими зразками сприймається критикою з відомих причин прихильно і відповідно дещо деформує уявлення про просування пошуків національної міфотворчості вперед, оскільки інтенсивність процесу гарантується швидше «кафкіанською» моделлю міфотворчості, а така в українській літературі (і, наприклад, у білоруській) початку XXI ст. надто незначна. У результаті національна літературно-мистецька система на шляху міфопоетичних пошуків переживає кризу не тільки через складність руху в бік «кафкіанської» моделі, але й через штучну ставку на домінантну в світі «джойсівську» модель, яка, в свою чергу, значно вичерпана і демонструє ознаки кризи [8, 48–49].

Проблеми конкретизації й узгодження ключових методологічних координат для забезпечення достовірності й недвозначності результатів міфопоетичних студій на шляху інтенсифікації вивчення окресленої сфери – з одного боку, а також глибоке осягнення в компаративному ключі творів новітніх національних письменників – з іншого, безумовно, є пріоритетними в українському літературознавстві початку XXI ст. Романи Алли Рогашко при цьому становлять особливий інтерес, зокрема, в сенсі прогресу її роботи над художнім словом (до речі, в наступному творі авторки «Крізь безодню до світла» риторика дещо змінюється), тому подальше опрацювання її прози уявляється доцільним і перспективним.

Список використаних джерел

1. Гольник О. Міф у художньому світі Євгена Маланюка : моногр. / Оксана Гольник. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. — 218 с.
2. Гребенюк Т. Подія в художній системі сучасної української прози: морфологія, семіотика, рецеп-

- ція : моногр. / Тетяна Гребенюк. — Запоріжжя : Просвіта, 2010. — 424 с.
3. Гурдуз А. І. Комбінаторна міфопоетика роману Вікторії Гранецької «Мантра-омана» / А. І. Гурдуз // *Studia methodologica* / Тернопіл. нац. пед. ун-т імені В. Гнатюка. — Тернопіль : Наук.-ред. відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. — Вип. 38. — С. 138—144.
  4. Гурдуз А. І. Концепт води в романі Олени Печорної «Кола на воді» / А. І. Гурдуз // *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : Філологічні науки.* — Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2015. — Вип. 39. — С. 72—75.
  5. Гурдуз А. І. Міжкультурний діалог як проблема українського фентезі XXI століття / А. І. Гурдуз // *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського : зб. наук. пр. Сер. : Філологічні науки (літературознавство)* / гол. ред. В. Д. Будаг, гол. ред. сер. О. С. Філатова. — Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. — Вип. 4.14 (111). — С. 63—69.
  6. Гурдуз А. І. Міфопоетика «жіночого» містичного любовного роману першого десятиліття XXI століття в Україні / А. І. Гурдуз // *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського : зб. наук. пр. Сер. : Філологічні науки (літературознавство)* / гол. ред. В. Д. Будаг, гол. ред. сер. О. С. Філатова. — Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. — Вип. 4.13 (104). — С. 61—68.
  7. Гурдуз А. Міфопоетична парадигма в українській та західноєвропейській «прозі про землю» кінця XIX — першої третини XX ст.: моногр. / Андрій Гурдуз — Миколаїв : Вид-во Миколаїв. держ. гуманіт. ун-ту ім. Петра Могили, 2008. — 216 с.
  8. Гурдуз А. І. Трансформації франкенштейніани початку XXI століття: фентезійний акцент / А. І. Гурдуз // *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність : зб. наук. пр. ; гол. ред. С. І. Ковпик.* — Кривий Ріг : ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2016. — Вип. 7. — С. 42—51.
  9. Зуєнко М. Категорія «міфопоетика» в сучасному літературознавстві / Марина Зуєнко // *Філологічні науки : зб. наук. пр.* — Полтава. — 2014. — Вип. 18. — С. 3—9.
  10. Зуєнко М. Проблеми міфопоетичного аналізу ліричного твору / Марина Зуєнко // *Філологічні науки : зб. наук. пр.* — Полтава. — 2012. — Вип. 10. — С. 21—23.
  11. Кобзар О. І. Міфопоетика як предмет і метод літературознавчого дослідження / О. І. Кобзар // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія».* Сер. : Філологічна : зб. наук. пр. — Острого : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2010. — Вип. 15. — С. 131—139.
  12. Костюк І. Міфопоетика творів Тараса Шевченка в науковому дискурсі / І. Костюк // *Вісник Львівської національної академії мистецтв.* — Львів : Вид-во ЛНАМ, 2014. — Вип. 25. — С. 111—125.
  13. Наливайко Д. С. Міфологія і сучасна література / Д. С. Наливайко // *Всесвіт.* 1980. — № 2 (стаття І). — С. 170—182.
  14. Рогашко А. Осіннє Рондо місячної ночі : роман / Алла Рогашко ; передм. Г. Пагутяк. — Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2015. — 208 с.
  15. Хавкіна Л. Сучасний український рекламний міф / Л. Хавкіна. — Харків : Харків. іст.-філол. т-во, 2010. — 352 с.

ANDRIY GURDUZ
Mykolaiv

STRUCTURAL DOMINANT OF THE MYTHOPOETICS OF THE NOVEL «THE AUTUMN RONDO OF THE LUNAR NIGHT» BY ALLA ROHASHKO

The mythopoeitics of the novel «The Autumn Rondo of the Lunar Night» by Alla Rohashko is analysed for the first time. The aspects of the tradition and innovation of the author's mythopoeitic decisions are revealed in the context of the paradigm of the woman mystic love novel in Ukraine of the beginning of the XXI century. It is shown the structural principle as dominant in the forming of the mystic atmosphere of this novel and as given by the «announced» genre specification (rondo). It is proved the key role of the row of the mythologems in the text.

Key words: mythopoeitics, structural dominant, rondo, repetition, parabola in text.

АНДРЕЙ ГУРДУЗ
г. Николаев

СТРУКТУРНАЯ ДОМИНАНТА МИФОПОЭТИКИ РОМАНА АЛЛЫ РОГАШКО «ОСЕННЕЕ РОНДО ЛУННОЙ НОЧИ»

Впервые проанализирована мифопоэтика романа Аллы Рогашко «Осеннее Рондо лунной ночи». Выявлены аспекты традиции и новаторства мифопоэтических решений писательницы в контексте парадигмы женского мистического любовного романа Украины начала XXI века. Показан структурный принцип как доминантный в формировании мистичности романа и обусловленный «заявленной» жанровой спецификацией (рондо). Доказана ключевая роль в тексте ряда мифологем.

Ключевые слова: мифопоэтика, структурная доминанта, рондо, повтор, параболлизм.

Стаття надійшла до редколегії 05.09.2016

УДК 821.161.2-1

АЛЛА ДЕМЧЕНКО
м. Херсон
allademchenkoukr@gmail.com

ХУДОЖНІ МОДЕЛІ ТОПОСУ ДОМУ В ПОЕТИЧНІЙ ЗБІРЦІ ЛЮБОВІ ЯКИМЧУК «АБРИКОСИ ДОНБАСУ»

У статті досліджено міфологему дому в поезії Л. Якимчук. З'ясовано, що в поетичній збірці «Абрикоси Донбасу» художньо реалізовано міфопоетичні та онтологічні аспекти топосу дому. Доведено, що топос дому представлений цілою низкою моделей: виступає одним із центральних ментальних символів, означає захист, обжитий світ, рідну хату, «малу батьківщину», постає символом гармонічного простору, близького до космосу, всесвіту.

Ключові слова: архетипний образ, топос дому, міфологема, символ.

Міфологічне значення дому цілком очевидно виступає фундаментальним центром означеного топосу. Багатозначність та глибинна семантика дому в культурі акцентує на практичній функції (охоронна та захисна), а також на сакральній, естетичній, екзистенційній, духовній тощо. Дім у фольклорній моделі світу є об'єднуючою смисловою ланкою складної системи людина / світ. «З одного боку, дім належить людині, уособлюючи цілісний речовий світ людини, – зауважує

Т. Цив'ян. – З іншого боку, будинок зв'язує людину із зовнішнім світом, будучи в певному сенсі реплікою зовнішнього світу, зменшеної до розмірів людини» [10, 65]. Традиційне значення дому включає в себе такі поняття, як рідний простір, духовний оберіг, місце захисту, центр космосу. Сучасна цивілізація та розвиток культури переживають процес диференціації традиційних національних цінностей, що призводить до редукції багатьох понять, символів і вірувань. Проте дім залишається культурним,